

VÁROSUNK KINCSEI I.

Szobrok, emlékművek, értékek a belváros területén

írta: Steinhauser Klára

fotók: Veiland Gyula

Szobrok jegyzéke:

*Nepomuki Szent János
Mindszenty József
Szent Vendel
Pieta
1956-os emlékmű
Országzászló
I. Világháborús emlékmű
II. Világháborús emlékmű.
Nap-holdóra
Szent Flórián
Kőhegyi fémkereszt
Szentháromság szobor
Kőhegyi Korpusz
Kálvária és a kápolna*

Előszó

Nagy tisztelője vagyok mindazoknak az embereknek, akik nem sajnálva időt és fáradságot, próbálják megörökíteni az utókornak elődeink fáradozásait, legyen az történeti kutatás, vagy művészeti alkotás.

Köszönetet mondok Steinhauser Klárának a gyűjtőmunkáért és az írásokért, Veiland Gyulának pedig a szép fotókért.

Anyagias, rohanó korunkban jó arra gondolni, hogy vannak még érdeklődő emberek, nemcsak azok, akik írják, hanem azok is, akik olvassák az ismeretterjesztő könyveket. De ahogy a művészeti nevelés eltűnt az oktatásból, úgy tűnnek el a képek, szobrok. Kár.

A gyűjtőmunka által felölelt anyag sokkal kiterjedtebb, mint amit most módunkban áll megjelentetni, a város többi szobra, a figurális díszítések kiadása még hátra van, ez a kötet csupán a kezdet.

Indulás tehát a Heimat Múzeumtól, rögtön szemben Nepomuki Szent János szobra!

Morvai Ágnes

1. Nepomuki Szent János

Amikor a főváros felől érkezünk Budaörsre, a Budaörsi út-Aradi utca sarkán Nepomuki Szent János szobra köszönt ránk.

A szent mártír nemcsak a budaörsi római katolikus templom, hanem városunk védőszentje is. Barokk stílusú szobrát egykori neves bormelőlőnk, Feldhoffer Márton állíttatta 1852-ben. Alkotója ismeretlen.

Az Európában oly népszerű szent a folyók, hidak, hajósok, halászok, vízimolnárok védőszentje, ezért hidakra vagy patakok, folyók partjára állították. Számos településen állítottak szobrot tiszteletére, főként a barokk korban. A budaörsi, a szokásoktól eltérően, a vízfolyásoktól távol áll. Nem kizárt azonban, hogy valamikor a közelben volt vízvezető árok. A szobor helyének megválasztásában az is szerepet játszhatott, hogy állíttatójának –Feldhoffer Mártonnak – ott állt már a háza.

Ki is volt Feldhoffer Márton (1816-1902)? Erre kései leszármazottja, Zengl Jánosné sz. Konrád Magdolna így emlékezett:

„Egy különösen tehetséges, életrevaló ember lehetett. Tudott írni, olvasni, ami abban az időben nem volt általános. Mélyen vallásos, istenfélő ember volt, úgy tudjuk, hogy a pápánál is járt Rómában, zarándokúton. Szorgalmasan dolgozott külföldi földbirtokos gazdáinál a Sasad dűlőben lévő szőlőkben. Azokat olcsón megvásárolta, és amikor építkezések indultak azon a területen, nagy haszonnal tudta eladni. Így ő lett a leggazdagabb ember a faluban. Nagy házat épített a Fő út és az Aradi utca sarkán. Ez volt az első olyan ház, amely mutatós, boltíves kocsibejárattal rendelkezett. El is nevezték Mártont a budaörsiek Neubau-Matinak. (Újépület-Márton) Házához közel, a sarkon

szobrot állíttatott annak örömeire, hogy szerencsésen hazaért az 1848-as szabadságharcból. Ő alapította az első budaörsi takarékszövetkezetet.”

Nepomuki Szent János élete

*Órizz meg engem, Uram, a bűnös kéztől, és a gonosz emberektől ments meg engem, kik leejteni szándékoznak lábaimról.
(139. zsoltár 5.)*

A gyónás szent pecsétjének vértanúja, az okszerű hallgatás dicsőültje, a katolikus világ egyik legkedveltebb és legáltalánosabb tiszteletnek örvendő szentje.

Született Csehországban, a pilseni járáshoz tartozó Nepomuk nevű községben, az Úr 1331-ik esztendejében. Tanulmányait szülővárosában kezdte, ahol szülei aggodalmas figyelmességgel nevelték a válásos eszmékben... A prágai egyetemen szívta magába a magasabb tudományokat, s ily módon kellőképen előkészült, hogy élete legforróbb vágyát elérhesse, vagyis, hogy az egyházi rend szentségét fölvehesse.

Harminc napi teljes visszavonultságában eltöltött előkészület után a prágai püspök által felszenteltetett és a boldogságos Szűz Máriáról nevezett, ma is Prága egyik nevezetességét képező Teyn templom hitshónokává nevezték ki. Ezen állásában csakhamar az egész város szeretetét és rajongását vívta ki magának. Szentbeszédeit erő és szépség jellemezte. Nagy tudással írta, ékes szóval írta elő azokat, s nem volt oly bűn, vétek vagy tévely, a kornak nem volt az a rossz szokása, amelyet keményen ne ostorozott, de amelyből egyúttal a kivezető utat, az egyház kegyszereiben rejlő orvosságot elő ne írta volna. A hatás, melyet a szószéken elért, bámulatossá volt. Seregestől tódult a nép, hogy őt hallhassa és a gyóntatószékben felkeresték.

Népszerűségének híre elhatott a királyi palotába is. Csehország királya és egyúttal római császár ekkor IV. Károly méltatlan fia, a kicsapongásairól hírhedt Venczel volt. Csupa kíváncsiságból, vagy talán a szórakozás vágyától űzve, megbízta János papot, hogy 1379 böjtjén a szokásos böjti szentbeszédeket az udvari templomban ő tartsa. János elfogadta e megbízást s oly fényes eredménnyel prédikált, hogy maga Venczel is némileg magába szállott s ezen túl kevésbé nyilvánosan űzte kicsapongásait.

Ezen alkalommal ismerte meg Jánost a királyné, ki bajor Albertnek leánya s a kor egyik legjámborabb és legistenfélőbb hercegnője volt.

2. Mindszenty József szobra

Babusa János szobrász alkotása

A Budaörsi Nepomuki Szent János Plébániatemplom kertjében 2009. október 8-án a Magyarok Nagyasszonya ünnepén szentelték fel a Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek, hercegprímás emlékére állított szobrot.

A hősi életű bíboros, hercegprímás szobrának elkészítését az Egyházközség és a Szentgyörgyvölgyi Zoltán Alapítvány kezdeményezte, hiszen a néhai plébánosnak, Zoltán atyának ez volt a végakarata. A Budaörsi Római Katolikus Egyházközség megalakulása Mindszenty József személyéhez szorosan kapcsolódik, ezért Budaörsön általános iskolát és óvodát neveztek a bíborosról. A helyi katolikus oktatás 50 évnyi várakozás után, 1994 szeptemberében indulhatott újra.

Az egészalakos, ötvenmázsás süttői mészkőszobor Babusa János szobrászművész alkotása. A művész Mindszenty alakját imádkozó pózban alkotta meg, és a szobor talapzataként egy sziklára állított térdeplőt formázott. A szobor talapzatán olvasható:

„Ha tehetném a fővárosban és az országban küszöbről-küszöbre járnék, és úgy kérnék minden családot: engesztelő lélekkel Magyarországot érsekedjenek térdre.”

(Mindszenty József)

A szobor érdekessége, hogy a készítése során több ízben is a közönség elé állították, amikor az érdeklődők és a köztük kíváncsiskodó óvodások is faraghattak egy picit a szobron, persze a művész engedélyével és csak jelzésszintjén.

A felszentelési ünnepségen Czuczor Gergely képviselő a következő szavakkal kezdte emelkedett beszédét:

„Ez a hely, ahol mától kezdve Mindszenty József néhai esztergomi bíboros szobra áll, számos ponton kapcsolódik a XX. század magyar történelmének legnagyobb egyházfőjéhez. A budaörsi katolikus templomban 1948-ban több még ma is köztünk élő akkori fiatal kapta meg személyesen Mindszenty József esztergomi érsektől a bérnálás szentségét. Ez az a hely, ahonnan évszázadokon keresztül indultak hívő zarándokcsoportok Mariazellbe, a Mindszenty átmeneti nyughelyét adó Mária-kegyhely-

re és itt, ezen gesztenyefák alatt hordozta az Úrnapi körmenetek során Krisztus testét az az áldott emlékű Szentgyörgyvölgyi Zoltán atya, akinek végrendelvényében lefektetett elvek szerint ma felszentelésre kerül ez a szobor. Budaörs hívó katolikus közösségének van mire emlékeznie, büszkének lennie, amikor Mindszenty József hercegprímás szobrát felszenteli ma a püspök atya.”

A felszentelést megelőzően a Szent István Lovagrendet az a megtiszteltetés érte, hogy meghívást kapott erre az igen fontos és felemelő eseményre. A delegáció részt vett az ünnepi körmeneten és szentmisén, melyet Takács Nándor nyugalmazott püspök atya celebrált. A szobor megáldása után a Lovagrend delegációja koszorút helyezett el.

Mindszenty József élete

Pehm József néven született a vas megyei Csehimindszenten 1892-ben és elhunyt Bécsben 1975-ben. 1915-ben szentelték pappá Szombathelyen. 1919-ben plébánosi kinevezést kapott Zalaegerszegre. 1944. március 4-én XII. Pius pápa Veszprém püspökének nevezte ki. Kitartó, állhatatos munkájának köszönhetően számos plébániát és iskolát alapított. Nevéhez fűződik az a bizonyos tiltakozó levél, melyet a zsidóüldözés és az ország pusztítása ellen fogalmaztak meg a dunántúli püspökök. Ezt a levelet Mindszenty személyesen adta át az akkori miniszterelnök-helyettesnek, Szálasinak. A levél következményeképpen két hét múlva a papjaival együtt letartóztatták, és az egyházmegyéjében betiltották az ünnepi szentmisék celebrálását. 1945-ben az esztergomi érsek halála után, szeptember 8-án XII. Pius esztergomi ér-

sekké nevezte ki. A kommunista hatalom komoly támadásokat indított az egyházak ellen, amelyeket az érsek visszavert ugyan, de 1948 decemberében letartóztatták, és kihallgatása közben szörnyű kínzásoknak vetették alá. A koncepciós perben életfogytiglani halálbüntetést kapott, de a nyugati nyomás és súlyos betegsége miatt házi őrizetbe került. Az 56-os forradalom utolsó napjaiban rádióbeszédet mondott. Mindszenty ekkor az elsőrendű közellensége volt a kommunista kormánynak. 1971-ben el kellett hagynia hazáját, a bécsi Pázmáneumban élt 1975.május 6-án bekövetkezett haláláig. 1971-től haláláig végiglátogatta a külhonban élő magyar közösségeket. Aggastyánként a világban szétszóródott magyarság hú pásztorja és igaz atyja volt. 1991. május 4-én ünnepélyesen újratemették az esztergomi bazilikában.

Halálához közeledve vetette papírra a következő sorokat:

„Minden egyénnek, minden nép minden egyes nemzedékének újra meg újra meg kell küzdenie a hitéért úgy, mint Jákobnak az Isten angyalával. Isten fiatal. Ővé a jövő. Ő nemcsak a múlt, a hagyományok tudója vagy féltékeny vigyázója, hanem az újnak, a fiatalnak, a holnapnak az előhívója is egyéneken és népekben, akik nem adják föl magukat. Ezért nincs helye a csüggedésnek. A mi szívünk megremeghet a nehéztől, az ismeretlentől, a lehetetlennek látszótól, Isten azonban az egyének és nemzetek jövőjét sokszor a lehetetlennek látszó holnapba rejtette el; nekünk kell nekilátnunk, hogy azt előhozzuk.

A megmaradt kevésből újra kell építenünk a hazát! Ez a dolgunk ezen a világon! Ettől megszabadulni nem tudunk, csak elbújni előle. Tegyétek félre a versengést, a mértéktelen személyi nagyravágyást, a ki-ha-én-nem magatartást! Mindenki ott tegye meg a magáét, ahova az élet állította. Teremtsünk keresztény hitre épülő egyházi közösséget! Legyen a családban gyermek Isten akarata szerint! Ez áldás és jövő, bármit mond a világ. A gyermek kapjon a családban, az (...) iskolában krisztusi hitet magyar nyelven, magyar öntudatot! Fiatalságunk lelkében tegyük izzóvá a magyar Ígéret földjének megszerzését!

Amit e sorokkal lelketekre akarok kötni, ezért éltem, ezért élek és imádkozom itt és az örökkévalóságban.”

A szobor alkotója : Babusa János

1964-ben született Gyulán és 14 éves korától élt Budapesten. Köztéri alkotásai közül két kiemelkedő életnagyságnál nagyobb kőszobra: II. János Pál pápa szobra a fővárosban, Mindszenty József bíboros szobra Budaörsön található.

3. Szent Vendel

A német nyelvterületről származó Szent Vendel a pásztorok, földművesek patrónusa, a háziállatok és legelők oltalmazója. A pestis betegségek elleni védőszentként is számon tartották. Általában az állatok legelőre hajtásának útvonalán állították fel szobrát, kultusza különösen a németek lakta területeken volt jelentős.

Budaörsi szobra 1744-ben (?) készült, és a templomkert délnyugati sarkában áll. Alkotója ismeretlen.

1730-as években létesített uradalmi tehenészetre, a 18–19. században jelentős, a lakosság életében meghatározó fontosságú szarvasmarhatartásra emlékeztet.

Szent Vendel élete

Legkorábbi életrajzai 1417. után jelentek meg. A leírások szerint skót herceg volt, de titokban elhagyta a királyi udvart, szakított előkelő életével és lelkiismerete parancsának eleget téve a Szentföldre készült zarándok útra. Rómából azonban vissza kellett fordulnia a Szentföldön dúló harcok miatt. Franciaországba, utóbb Németországba ment, s itt pásztorként egyszerű életet élve imával töltötte napjait. Szent életmódjának a híre elterjedt. Számos földműves kereste fel, hogy beteg jószágait megáldja és gyógyítsa. Végül a tholei kolostor apátjának választották és pappá szentelték. 617-ben halt meg, sírja fölé kis kápolnát emeltek, utóbb ekörül nőtt ki St. Wendel városka.

Kultuszának nyomai hazánkban a 18. sz.-ban bukkantak föl. Ettől az időtől kezdve találkozhatunk szobraival, képeivel, amelyek leggyakrabban pásztorként ábrázolják. Tiszteletének legnagyobb propagálója Padányi Biró Márton veszprémi püspök volt, aki a Sümeg melletti Déákiban kápolnát építtetett tiszteletére, ahová az 1755. évi marhavész idején, okt. 20-án körmenetet is vezetett.

4. *Pieta*

A Szakály Mátyás utcában áll az 1920-as években készült Szűz Mária szobra, ölében a halott Krisztussal. A Fájdalmas Anya - Pieta - szobrot Hauser Antalné állíttatta a házuk elé, akinek három süketnéma gyermeke született. A talapzaton ez olvasható német nyelven:

„Ó Mária, add át a fiad sebeit mélyen a lelkembe úgy, ahogy azt te érzed..”

A szobrot alacsony fémkerítés veszi körül a rózsabokrokkal beültetett kis területen. Az alkotást 2003-ban a Városi Önkormányzat támogatásával restaurálták.

A Pietá vagy nemzetközi írásmóddal Pieta (magyaros kiejtése piéta; szabad fordításban 'A fájdalmas anya' - az olasz pietá „szánalom” szóból) a keresztről levett Krisztust ölében tartó és fiát sirató Mária ábrázolása. Önálló kétalakos kompozícióként a német szobrászatban jelent meg először a 14. században (Vesperbild). Azóta is kedvelt témája mind a festészetnek, mind pedig a szobrászatnak.

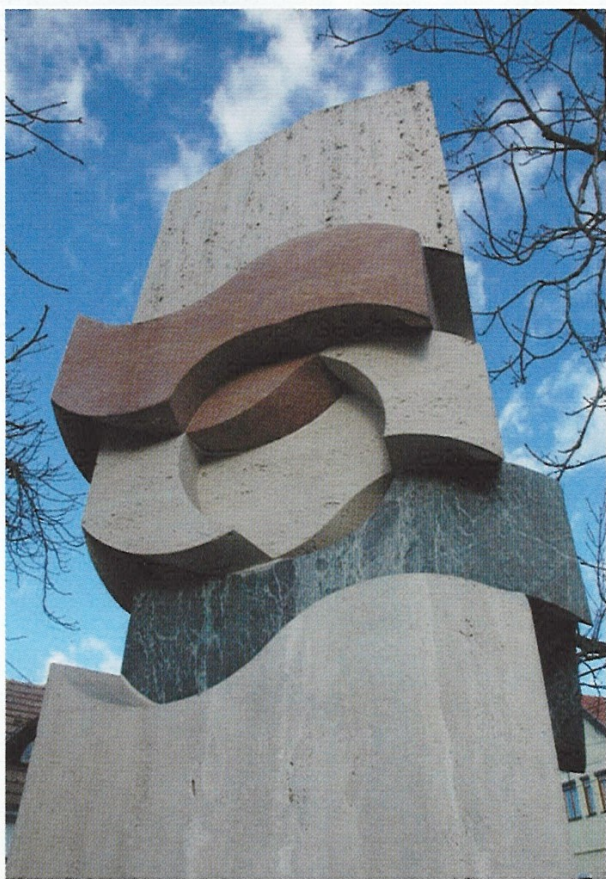

Ö Maria drücke
Deines Sohnes Wunden
Sowie Du sie hast empfunden
Tief in meine Seele ein

5. Az 1956-os emlékmű

2006. október 23-án – az 50. évfordulón – a Szakály Mátyás utcai parkban avattak új, 1956-os emlékművet. A műalkotás egy lyukas magyar nemzeti zászlót ábrázol. Alkotója, Monori Sebestyén (szül. 1970, Budapest) szobrászművész három színű kőből jelenítette meg a forradalom szimbólumává vált lyukas lobogót. Az anyagok kombinációja: chilei fehér mészkő, green guatemala és verona rosso márvány.

Monori Sebestyén:

Munkásságának legeredetibb alkotásai geometrikus formákból épülő nonfiguratív plasztikák. Egyaránt készít nagyléptékű köztéri műveket és kisplasztikákat. Elgondolkodásra, szemlélődésre inspiráló munkáira szellemes geometrikus formaképzés, művészien precíz kivitelezés, valamint választékos anyaghasználat jellemző. Kevés, egyszerű eszközzel, motívummal dolgozva tág, rendkívül gazdag gondolati, érzelmi világot képes létrehozni, kifejezni.

Városunkban ezen kívül még két helyen találunk a forradalommal kapcsolatos emléktáblát. 1994-ben a budaörsi Templomkertben az Országzászló talpázatán az MDF és a KDNP helyi szervezete helyezett el márványtáblát az 1956. évi forradalom és szabadságharc budaörsi áldozatainak emlékére. Ugyancsak a budaörsi áldozatokra emlékezve a 40. évfordulón, 1996. október 27-én a Jókai Mór Művelődési Központ falán a Város Önkormányzata helyezett el egy 56-os emléktáblát.

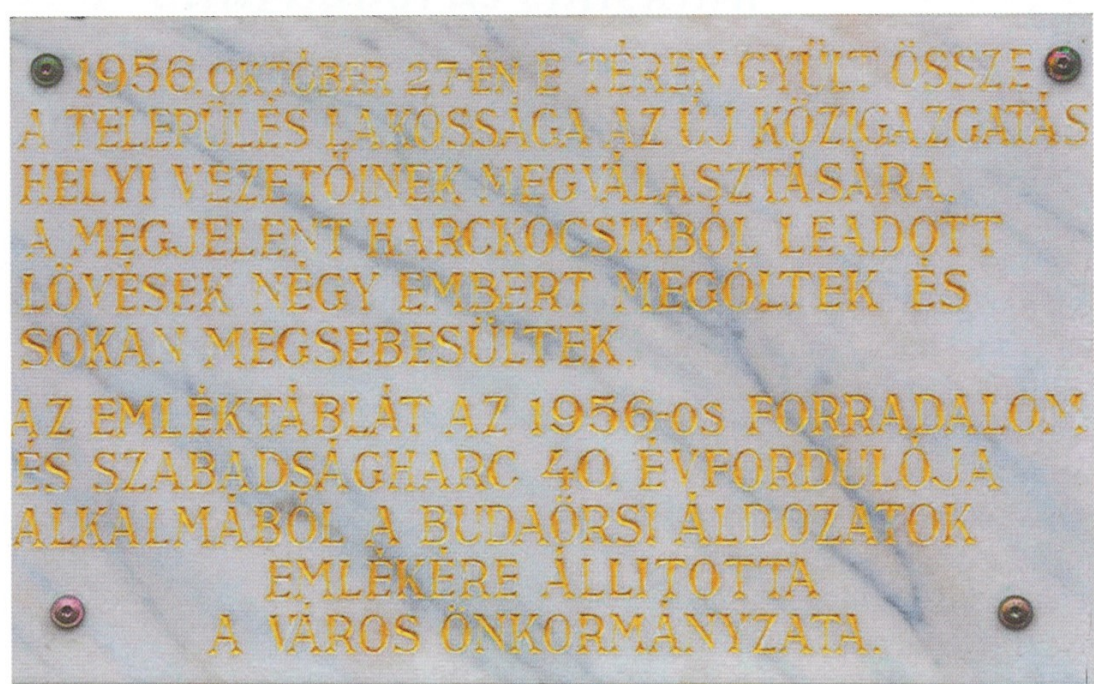
Az 1956. október 27-i Szabadság úti sortűzben elhunytak:

Furka Sándor szül: Dévaványa, 1915. június 18. megh.: Budaörs, 1956. október 27., Budaörsön nyugszik.

Schwarz András szül: Somorja, 1917. január 20. megh.: Budaörs, 1956. október 27., Budaörsön nyugszik.

Soltai Béláné Ricz Eszter szül: Kótaj, 1926. szeptember 25. megh.: Budaörs, 1956. október 27., Budaörsön nyugszik.

Ujj Jánosné Mészáros Erzsébet szül: Tiszazug, 1919. augusztus 29. megh.: 1956. október 27., Budaörsön nyugszik.

Budapesten a harcokban, vagy az összecsapásokkal összefüggésben elhunytak:

Hedencz János szül: Budaörs, 1910. március 6. megh.: Budapest, 1956. október 24., ismeretlen helyen nyugszik.

Ladányi Imréné Pintér Ilona szül: 1914 megh.: Budapest, 1956. október 25., ismeretlen helyen nyugszik.

Rádóczi János szül: 1942 megh.: Budapest, 1956. október 25., ismeretlen helyen nyugszik.

Rózsási László megh.: Budapest, 1956. november 1.

Takács Tibor szül. 1939 (?) megh.: Budapest, 1956. október-nov.

Takács Zoltán szül.: 1935 (?) megh.: Budapest, 1956. október-nov.

6. Országzászló

A templom baloldalán találjuk az országzászlót és a két világháborús emlékművet. Mindhárom nemzetünk történelmi eseményeivel kapcsolatos emlékek.

*„Csak törpe nép felelthet ős nagyságot, csak elfajult kor hős elődöket,
A lelkes eljár ősei sírlakához, s gyűjt régi fénynél új szövétneket.”
(Garay János)*

Az országzászló mozgalom elindítója a trianoni fájdalom volt és a szétszakított nemzet összetartozását akarta erősíteni a kifosztott, megalázott nemzeti közösség tagjaiban. A mozgalom alap gondolata az volt, hogy minden nemzet, minden emberi közösség alapvető joga és egyúttal kötelessége is az összetartozás nyilvánítása. Az összetartozásnak és a közös felelősségnek, a Szabó Dezsői „minden magyar felelős minden magyárért” gondolatának a kifejeződése volt egykor, és az ma is. A csonka Magyarország városai-
ban, községeiben állítottak egy oszlopot, amelyen félárbocra eresztett magyar zászlót helyeztek el. A mozgalom életre hívója Urmánczy Nándor, az örmény származású erdélyi politikus, országgyűlési képviselő, a Védő Ligák Szövetségének elnöke, a „megalkuvás nélküli magyar”, aki 1925-ben hirdette meg az Országzászló

Mozgalmat. A két világháború közötti Magyarországon minden „magára valamit adó” település felállította saját országzászlóját. Így aztán az eltelt alig másfél évtized alatt mintegy ezer helyen avattak Országzászlót, mely sok településen az I. világháborús emlékművek része lett. A budaörsi országzászló 1929 és 1934 között készült. Eredetileg faragott zászlótartó rúd és hímzett zászló is tartozott hozzá melyek azonban 1945 után megsemmisültek.

7. I. világháborús emlékmű

Pásztor János alkotása

1924-ben a Magyar Országgyűlés törvényt hozott az I. világháború hősi halottjai emlékének megünneplésére.

„A nemzet soha el nem múló hálája és elismerése jeléül az élő és a jövő nemzedék örök okulására és hősi halottainak dicsőségére minden hónap május utolsó vasárnapját nemzeti ünneppé avatja.”

Ezt követően szerte az országban megindult az emlékhelyek kialakítása, ahol az adott településen megemlékezhetek a „nagy háborúban” elesett hőseikről. 2001-ben a Magyar Országgyűlés felelevenítette az 1924. évi törvényt és május utolsó vasárnapját a Magyar Hősök Emlékünnepévé nyilvánította. Budaörs - akkor még- község háborús emlékművét 1925-ben avatták fel a templomkertben. A szobor egy összegyűjtött katonát ábrázol, amint Krisztus magához emeli. A katona a 32-es közös (K.u.K.) ezred katonája. A legtöbb budaörsi ebben az ezredben teljesített katonai szolgálatot.

A mészkőszobor a község lakosságának összefogásával készült. Az emlékmű négy oldalán helyezték el a galíciai és az olasz fronton hősi halált halt 268

budaörsi férfi nevét őrző márványtáblákat. Jól jellemzi a lakosság akkori nemzetiségi összetételét, hogy az elesettek között csupán egy-két magyar név olvasható.

*A mű alkotója, Pásztor János szobrászművész
(Gyoma, 1881. január 29. – Budapest, 1945. január 7.)*

Művészet szemlélete az alföldi iskola festőinek munkásságához kapcsolja műveit. A budapesti Országos Magyar Iparművészeti Iskolában – ma a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem – Mátrai Lajos György tanítványaként tanult szobrászati ismereteket. Első jelentősebb munkája a szegedi Vásárhelyi Pál emlékmű két oldalfigurája.

1903-1905-ig állami ösztöndíjjal a párizsi Julian Akadémia hallgatója volt. Hazatérése után Hódmezővásárhelyen telepedett le, ahol barátságot kötött Rudnay Gyula festővel, majd 1910-től Budapesten élt. 1929-ben elnyerte a barcelonai világkiállítás nagydíját, számos kiállítása volt és díjakat nyert, nemzetközi ismertségű művész volt. A II. világháborúban a Budapestet érő bombázások alatt vesztette életét.

8. II. világháborús emlékmű

A rendszerváltozást követően a II. világháborúban elesett budaörsi katonák és polgári áldozatok emlékére állítottak emlékművet 1992. június 21-én, Úrnapján avatták fel a katolikus templomkertben. Az alkotás közadakozásból készült el, az itthon maradt és elűzött budaörsi németek összefogásaként, a Hősi Emlékmű Alapítvány szervezésében. Az emlékmű terveit a hajósi Schön József készítette, a kivitelezést Balassa György pilisvörösvári vállalkozó végezte. Az emlékmű anyaga süttői mészkő, 6.5 méter széles, 2 méter magas és 40 cm-es vastagsággal készült. A tizenhat fehér márványtáblán összesen 485 hősi halott és áldozat neve olvasható.

Amikor Magyarországon még beszélni sem volt szabad a második világháború áldozatairól, a kitelepített budaörsiek kitartó és alapos munkával összegyűjtötték az elesettek adatait. Ezt a megbecsülést

érdemlő munkát Fritzenschaft János és Ritter András szerkesztésében, egy szürke fedelű kiadványban rögzítették 1982-ben. Ennek alapján állították fel éppen tíz év múlva a második világháború hőseinek emlékművét a budaörsi templomkertben 1992-ben, melynek létrehozását már korábban Feldhoffer András szorgalmazta. Így a rendszerváltást követően szinte elsőként került sor a térségben ilyen jellegű tiszteletadásra.

Aprólékos gyűjtőmunka előzte meg a névsor összeállítását, - levelezések a hozzátartozókkal, adatok egyeztetése, ellenőrzése. Az alfabetikus sorrendbe szedett, számozott nevek – összesen 485 – mellett megtaláljuk a születési helyet és dátumát, a lakcímet, a szülők nevét, a feleség nevét, sok esetben a foglalkozást is. Feljegyezték azt is, ha valakinek más hozzátartozója is szerepel a listában, (apa-fiú, testvérek). Végül megjelölték azt a helységet, amennyiben ismerté vált, ahol életét vesztette az áldozat.

Sokuk fényképe is látható az adatok mellett. Például Berger Mátyásról megtudhatjuk, hogy Budaörsön született, 1922. 10. 16-án. Lakhelye: Baross utca 1. Szülei: Berger Mihály és Schweitzer Teréz. Eltűnt 1944 novemberében Lengyelországban. Mindössze 22 éves volt. Testvére közvetlenül utána következik a sorban – ő egy évvel korábban, 1943 januárjában a Don-kanyarban veszett oda nyomtalanul. Megsebesült? Megfagyott? Egy pillanat alatt végzett vele egy lövés, vagy sokáig szenvedett? Ki tudja?!

Húsznál is több azoknak az elesett fiataloknak a száma, akik 1927-ben születtek, abban az időben még szinte gyerekek. Táncolni mehettek volna a bálókba, párt választani, gyermekeket nemzeni és felnevelni őket, metszeni a domboldalak szőlőskertjeiben, gondoskodni idősödő szüleikről, ehelyett fagyos lövészárkokban elvéreztek, és jeltelen tömegsírokba dobták fiatal testüket.

Stammelné Breier Annának szinte egy időben érkezett meg a szomorú jelentés a gr. Klebersberg utca 30-as számú otthonukba. 1945. február 5-én megözvegyült, - a férje Szombathelynél elesett. Két hét múlva elvesztette 18 éves fiát. Vendel a németországi Oldenburgnál halt hősi halált. Férjét és fiát gyászolta Wéberné Frank Mária is. János fia, aki békeidőben diák volt, a fénykép alapján jóképű fiatalember, 1944 decemberében Pestszentlőrincnél esett el. Férje- Wéber János gazdálkodó 1945-ben 42 évesen éhen halt egy fogolytáborban, Szegednél. Nem mindenkinek lehet tudni azonban az elhalálozás helyét. Bader András, Fleischmann Ferenc, Kreis Antal – „Vermisst” – eltűnt. Hol, mikor? Nem tudta senki.

7
SZEMLA MATEAS 1920
SCHWARTZ FERENC 1915
SCHWARTZ FERENC 1924
SCHWARTZ ISTVAN 1924
SCHWARTZ JANKO 1926
SCHWARTZ GYORGY 1912
SCHWARTZ JANKO 1910
SCHWARTZ JANKO 1925
SCHWARTZ MATEAS 1925
SCHWARTZ JANKO 1926
SCHWARTZ ALBERT 1918
SCHWARTZ FERENC 1922
SCHWARTZ FERENC 1909
SCHWARTZ ISTVAN 1910
SCHWARTZ JANKO 1922
SCHWARTZ MATEAS 1914
SCHWARTZ PAL 1917
SCHWARTZ PAL 1911
SZAMMEL MATEAS 1895
SZAMMEL VENCSEL 1927
SZAMMEL MIHALY 1920
STEIN JANKO 1913
STRECK GYORGY 1914
STRECK LORINC 1913
SZARVA MATEAS 1906
SZARVA MATEAS 1924
SZARVA MATEAS 1918
SZARVA MATEAS 1914

7
SZARVA MATEAS 1920
SCHWARTZ FERENC 1915
SCHWARTZ FERENC 1924
SCHWARTZ ISTVAN 1924
SCHWARTZ JANKO 1926
SCHWARTZ GYORGY 1912
SCHWARTZ JANKO 1910
SCHWARTZ JANKO 1925
SCHWARTZ MATEAS 1925
SCHWARTZ JANKO 1926
SCHWARTZ ALBERT 1918
SCHWARTZ FERENC 1922
SCHWARTZ FERENC 1909
SCHWARTZ ISTVAN 1910
SCHWARTZ JANKO 1922
SCHWARTZ MATEAS 1914
SCHWARTZ PAL 1917
SCHWARTZ PAL 1911
SZAMMEL MATEAS 1895
SZAMMEL VENCSEL 1927
SZAMMEL MIHALY 1920
STEIN JANKO 1913
STRECK GYORGY 1914
STRECK LORINC 1913
SZARVA MATEAS 1906
SZARVA MATEAS 1924
SZARVA MATEAS 1918
SZARVA MATEAS 1914

7
TRIEBER JOZSEF 1913
TRIEBER LARONY 1920
VARGA JANKO 1922
WAGNER LIPOT 1910
WEBER ANDRAS 1926
WEBER ANDRAS 1913
WEBER ANDRAS 1901
WEBER ANDRAS 1921
WEBER ANTAL 1918
WEBER ANTAL 1926
WEBER FERENC 1907
WEBER ISTVAN 1926
WEBER JANKO 1927
WEBER JANKO 1903
WEBER JANKO 1925
WEBER JOZSEF 1922
WEBER JOZSEF 1916
WEBER MATEAS 1913
WEBER MIHALY 1907
WEBER PETER 1923
WEIBERT ISTVAN 1926
WEIBERT JOZSEF 1920
WEINGAMMER ANDRAS 1923
WEINGAMMER FERENC 1918
WEINGAMMER ISTVAN 1913
WEINGAMMER JANKO 1923
WEINGAMMER ANDRAS 1923
WEINGAMMER GYORGY 1923
WEINGAMMER JOZSEF 1924
WEINGAMMER ISTVAN 1923
WEINGAMMER ANDRAS 1923

7
WENZL JANKO 1900
WINKLER ANDRAS 1909
WINKLER ANTAL 1912
WINKLER ANTAL 1925
WINKLERNE 1883
WINKLER ERZSEBET 1883
WINKLER FERENC 1901
WINKLER GERGELY 1927
WINKLER GYORGY 1926
WINKLER ISTVAN 1914
WINKLER ISTVAN 1925
WINKLER JANKO 1923
WINKLER JOZSEF 1927
WINKLER JOZSEF 1928
WINKLER LIPOT 1919
WINKLER LORINC 1875
WINKLER MARTON 1915
WINKLER MARTON 1904
WINKLER MARTON 1887
WINKLER MATEAS 1895
WINKLER MIHALY 1898
WINKLER PETER 1908
ZENGL ANDRAS 1907
ZENGL ANTAL 1924
ZENGL JOZSEF 1922
ZIEKELMACH ISTVAN 1919
ZSEMMLA FERENC 1918
ZSEMMLA JANKO 1911
SCHATTMANN FERENC 1912
SLEVITSKY GYORGY 1911
SPACHLA JANKO 1910
WINKLER ANDRAS 1907
WINKLER ANDRAS 1913

A legtöbb eltűnt személynél azonban ott áll az utolsó hír. Bradl János, aki a Máriavölgyben lakott, szintén eltűnt, 1944 karácsonján látták utoljára. Alig élt 18 évet. Deininger Andrást messzire hurcolták, 1946-ban a Kaukázusban halt meg. Öccse 1944-ben Dunaharasztnál esett el, ott temették el. 19 éves volt. A szülei ott voltak a temetésén. Ami békében természetes, az abban a válságos időben kivételes esetnek, veszélyes utazásnak számított.

Braun Pálért sokat imádkozott a felesége, Roth Erzsébet. Már vége volt a háborúnak, várta a férjét haza, de hiába... legyengült, kiéhezett szervezetét megtámadta egy oroszországi hadifogolytáborban dülő tífusz és 1945. szeptember 25-én a halálvetett véget szenvedésének. A családnak a Vörös Kereszt segített abban, hogy utolsó tartózkodási helyét megtalálják. Bokorné Winkler Anna 1944 karácsonján, a front alatt, minden veszéllyel dacolva, Soroksáron meglátogatta 18 éves katonafiát, Józsefet. Aggódva remélték, amikor utoljára átölelték egymást, hogy hamarosan újra találkoznak. Többé semmi hírt nem kapott az anya a fiáról. Csulits János és felesége Szattelberger Mária három fiukat gyászolták életük végéig. János (született: 1916) tüdőgyulladásban halt meg egy szibériai hadifogolytáborban. József (született: 1918) eltűnt a háború alatt, Ferenc (született: 1924) elesett Ukrajnában...

Milyen végtelen fájdalmat kellett elviselnie annak az édesanyának, akinek húsz éves fia a Soroksár térségében dúló ádáz harcban halálos lövést kapott és anyja egy kis kézikocsival hazahozta drága halottját, hogy budaörsi földben nyughasson. Valamennyi név egy-egy sajátos tragédia. Micsoda pazarlása az emberéletnek!

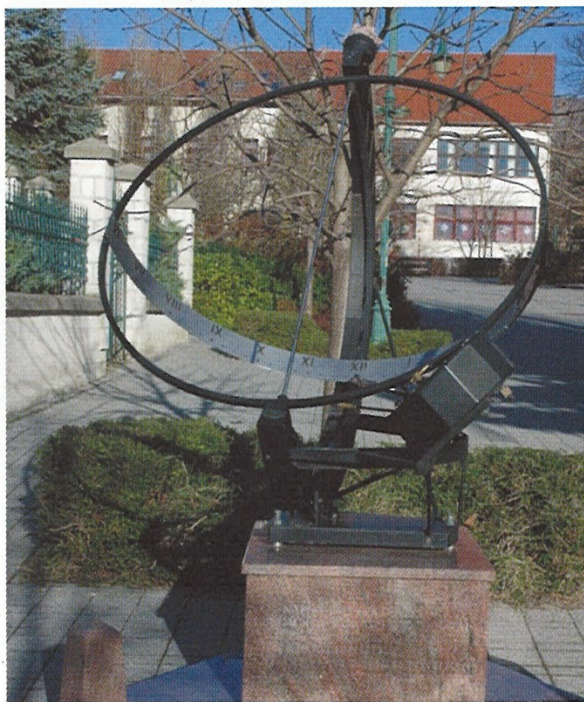
Álljunk meg néha a mindennapi rohanásban egy rövid időre az emlékmű előtt, és emlékezzünk rájuk.

A Templomtéren még két alkotást találunk.

9. Budaörsi nap- holdóra

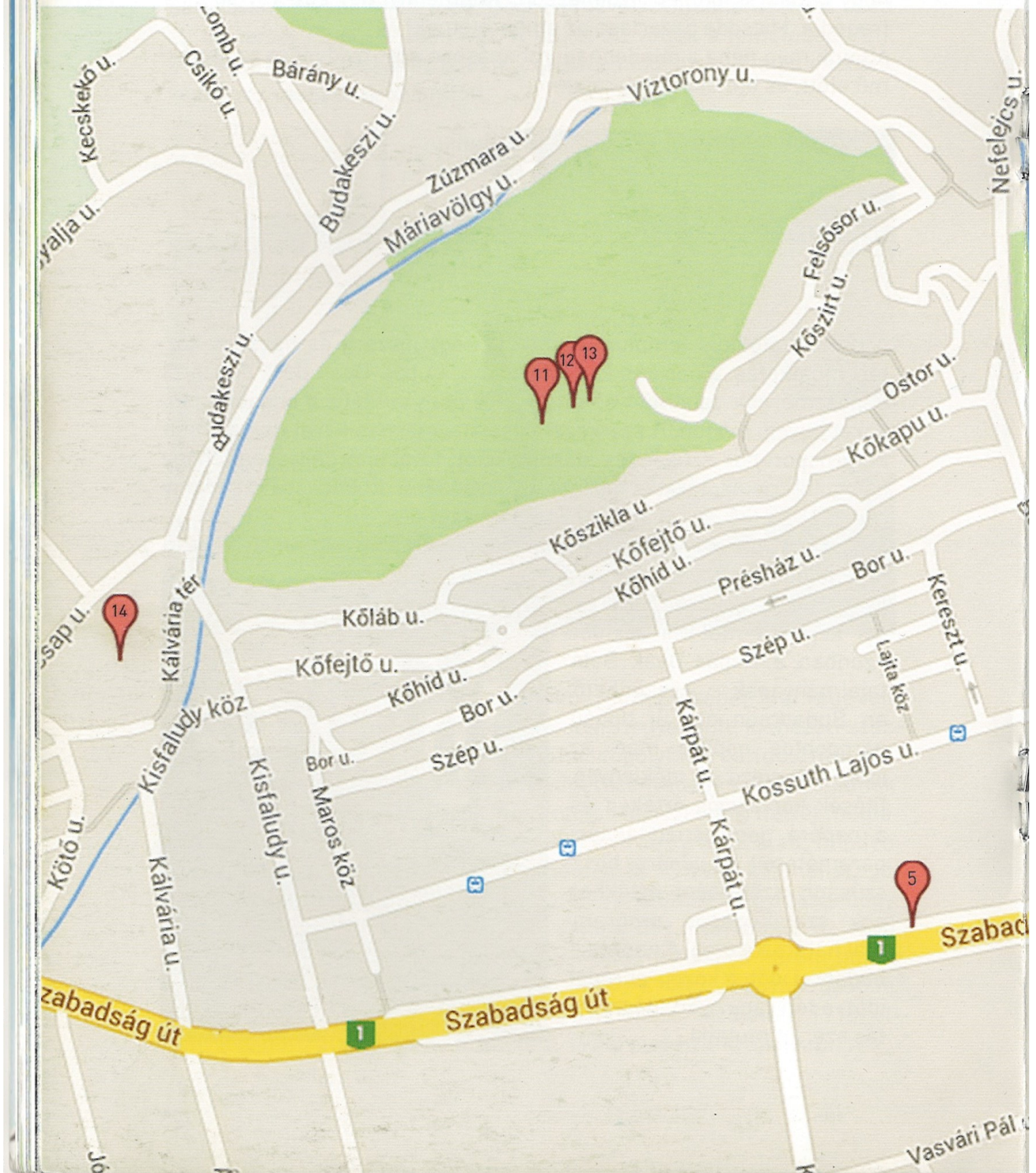
A római katolikus templom mellett áll egy újszerű és hasznos közteri műalkotás, a nap- és a holdfázis óra. Kupás-Deák Béla budaörsi gépészmérnök találmánya, amely 2005 óta számlálja a budaörsi percek egyedi módon. A szerkezet speciális mechanikával maga állítja be a napórának szükséges időkorrekciót, további érdekessége, hogy egy holdfázis naptárat is mozgat. Gyakran látni ott édesapákat, ahogy gyermekeiknek mutatják a mozgatható szerkezetet.

A napórák voltak a világban az első időmérő eszközök, amelyek nem teljes pontossággal, hanem jó néhány perces eltéréssel képesek mutatni az időt. Azonban a Kupás-Deák Béla találmányának köszönhetően Budaörsön egy új típusú percpontos napóra méri az időt. A tervező az időkiegyenlítések korrekciós értékeit és a napóra geometriai tájolási paramétereit a budaörsi hosszúsági, szélességi értékhez egy számítógépes programmal határozta meg. A napóra a budaörsi időt, a közép-európai időt, a téli vagy nyári időszámítás szerint mutatja.

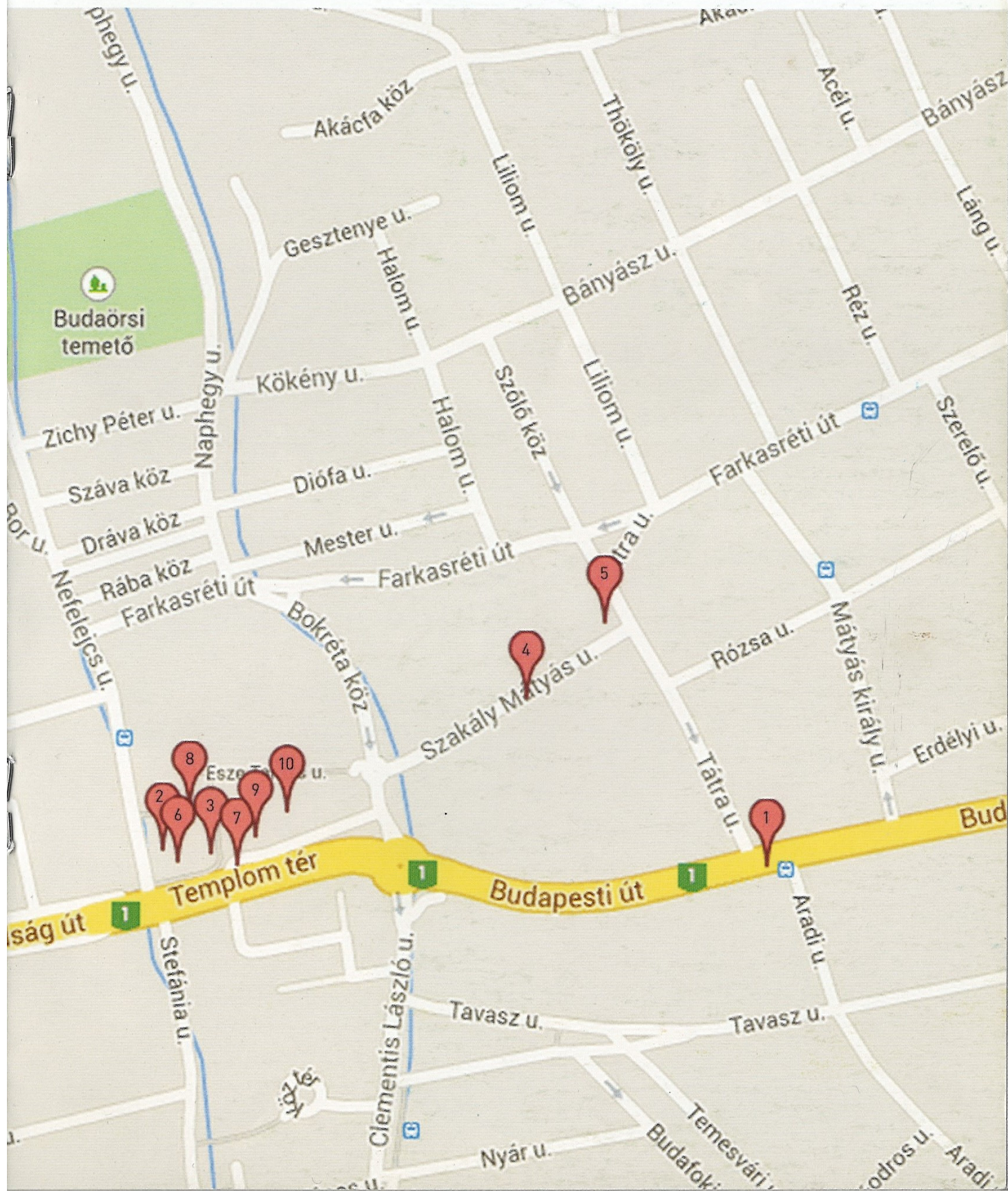
1. Nepomuki Szent János szobor
2. Mindszenty József szobor
3. Szent Vendel szobor
4. Pieta

5. 1956-os emlékmű
6. Országzászló
7. I. világháborús emlékmű
8. II. világháborús emlékmű

- 9. Nap- Holdóra
- 10. Szent Flórián dombormű
- 11. Kőhegyi fémkereszt
- 12. Szentháromság szobor

- 13. Kőhegyi Korpusz
- 14. Kálvária kereszt, szobrok és a Kálvária kápolna

Hold-fázis naptár

A szerkezet további érdekessége, hogy a fogaskerekes hajtómű áttételen keresztül egy Hold-fázis naptárat is mozgat. A működése teljesen megegyező a Hold fázisainak működésével. A teljes korong alakú fénynyaláb a teliholdat, a teljesen letakart az újhholdat szimbolizálja. A fénynyalábot a berendezésben a természetes napfény visszatükröződése adja. A Hold – sarlók alakja megfelel a növekvő, vagy a csökkenő formáknak is.

A budaörsi napóra és holdóra szimbolikája :

Az óraváz nyugati oldalán Budaörs városának a címere, felirata:

„Anno Domini 2004. Budaörs”

Az óraváz keleti oldalán koronás nemzeti címer, pajzstartó lebegő angyalokkal, felirata: *„Hungaria Regnum Marianum”* – „Magyarország Mária országa” Az óraváz tetején a budaörsi kőhegyi kereszt arányosan kicsinyített mása, a sziklatömbön. Az óraváz belső oldalán az Újszövetség 1Kor13. teljes szövege olvasható, amelyet több dimenzióban is értelmezhetünk:

„A szeretet soha el nem fogy: de legyenek bár jövőmondások, eltöröltetnek; vagy akár nyelvek, megszűnnek; vagy akár ismeret, eltöröltetik.”

- az idő befolyása csak az Úr kezében van.

„Mert rész szerint van bennünk az ismeret...” - a napórák csak fény esetén működnek, akaratunktól függetlenül...

„Mert most tükör által homályosan látunk, akkor, pedig színről színre...”

- bizonyos időpontok esetén olvasható csak a szöveg, bizonyos napokon, pedig a szerkezet takarásában van.

A váz acél szerkezetű, sárgahorgannyal 30 µm vastagságban galvanizált, ezt követően korrózióálló festékekkel két rétegben bevonva. A mozgó szerkezetek, számlap, stb. sárgarézből és inox acélból készültek. A holdnaptárat mozgató hajtómű fogaskerekei sárgarézből lefejtőmarással készültek. (Fogszélesség:10mm; modul:1,75) A hajtómű tengelyei mélyhornyú golyós csapágyazással forognak. Minden csapágy mindkét oldalról simmeringekkel és vízvető harangokkal védve. A feliratok, címkék kb. 0,3 mm mélyen maratott sárgaréz lemezből készültek. A naptár tárcsa 2x 6 mm-es üveglapból kialakítva, majd összeragasztva. A hajtómű ház zárócsavarjai biztonsági fejjel ellátott rozsdamentes csavarok. Szóval a berendezés fény, fagy, korrózióálló kivitelű, ráadásul rendszeres karbantartást nem igényel.

Kupás-Deák Béla gondolatai munkájáról :

„ A napóra minden kétséget kizáróan nem tud versenyezni a mai pontos mechanikus vagy kvarc órákkal, azonban egy napóra tulajdonos számára sokkal örömtelibb, ha saját időmérő eszköze működését figyelheti. Az emberiség történelmével elválaszthatatlanul összeforrt, a világ bármely táján járva felfedezhetjük épületeken, utánozhatatlan karaktert, patinát kölcsönözve az őt viselő épületnek. Ugyanakkor önmagában is művészeti alkotásnak tekinthető, képzőművészeti, művészettörténeti szempontból is fontos műtárgy, amely sokszor az épület (gyakran műemlék) szerves részét képezi, osztozva annak sorsában is. A napórák tervezésének a célja egy, mindig a pontos időt mutató, az idő leolvasását követően további számolási műveletet már nem igénylő, pontos időmérő szerkezet elkészítése volt. Működésének a lényege, hogy az időkorrekcióknak megfelelően a számlapot a szerkezet mechanizmusa úgy állítja-fordítja, hogy mindig a pontos idő értéke kerüljön az árnyék alá. Ehhez csak az ekvatoriális napóra, mint „alaptípus” továbbfejlesztése felel meg, amelynél az órák geometriai osztásai egyformák. A merev számlapú, hagyományos ekvatoriális napórák továbbfejlesztett változata egy speciális mechanikával mozgatott számlapú napóra, mely a találmányom lényege.”

10. Szent Flórián

A Templom téren áll az 1914-ben épült volt tűzoltósági szertár. 2004-ben elhagyták a szertárat a lánglovagok és az épület felújítása után kávézó nyílt benne, Tűzoltó Szertár Kávézó néven. A kávézó tulajdonosának ötletére, az Önkormányzat támogatásával ennek a háznak az oldalán avatták fel 2007. december 1-én a Szent Flórián ábrázoló magas tűzű terrakotta domborművet. Ez a szépen megmunkált szobor hirdeti az arra járóknak, hogy itt

valamikor a tűzoltók öröködték a falu biztonsága felett. A domborművet a tragikusan fiatalon, 36 éves korában elhunyt Pertl Evetke (1974.Győr-2010.Budapest) budaörsi szobrászművész, a Budaörsi Művészek Egyesületének tagja készítette.

Flórián, akit a régi naptár május 4-én ünnepelt, római katonatiszt volt Noricumban, a mai Ausztriában. Diocletianus uralkodása idején szenvedett keresztény hitéért vértanúságot. Legendája szerint, amikor Florián megtudta, hogy elfogtak 40 keresztényt és életük veszélyben van, maga is megvallotta hitét.

Aquilinus bíró megbotoztatta, s arra ítélte, hogy nyakában malomkővel az Enns hídjáról lökjék a folyóba. Tetemét egy sas őrizte mindaddig, amíg el nem temették. Flórián tisztelete elsősorban Ausztriában és a környező országokban virágzik a késő középkor óta, tűz és árvíz ellen hívták segítségül.

A legenda szerint már gyermekkorában megmentett egy égő házat az elhamvadástól. Úgy is szokták ábrázolni, amint római tiszti egyenruhában egy cseber vízzel egy hozzá képest pirinyó házacska vagy városka tüzet kioltja. Amint ez várható, a tűzzel dolgozók (tűzoltók, serfőzők, fazekasok, pékek, kéményseprők) védőszentje lett, de a gyakori tüzesetek miatt a barokk kortól kezdve már minden tehetősebb polgár házának homlokzatán fülkébe állították szobrocskáját. Neve napján népszokásai is a tűzzel kapcsolatosak. Egyes falvakban ekkor nem raktak tüzet, kenyeret nem sütöttek, a kovácsok sem dolgoztak, másutt viszont épp ezen a napon gyújtottak új tüzet, ősi módon: például két fadarab összedörzsölésével.

A Kőhegy szilüettje régen és most

A Kőhegy a budaörsiek számára egy szakrális, megszentelt helynek számított. Csodák történtek ott, erről szól Wendler Ferenc, a kőhegyi remete története. Kápolna épült, szobrokat állítottak, fémkeresztet emeltek a sziklacsúcsra hívő elődeink. Az egyszerű földművesek eredetileg itt a Kőhegyen mutatták be Európa hírű előadásban Krisztus szenvedéstörténetét, a Passiót.

Aztán jött a háború, az elűzetés. Néhány évtized alatt minden épített érték eltűnt a hegyről, de az emlékezetben, a szívekben és a régi fényképeken nem hiába őrizték továbbra is a budaörsiek. 1944 és 1945 között a kápolnát több belövés is érte, amit még kijavítottak. Az 1946-ban kezdődött kitelepítést követően a kápolna köveit elhordták, a Mária szobrot a Wendler család rokona, Kruck József a Komárom-Esztergom megyei Mocsára menekítette.

A kápolna újjáépítésének gondolata 1996-ban merült fel és 1997-ben a Mária szobor is visszakerült Budaörsre. A Budaörsi Német Kisebbségi Önkormányzat és a testvérvárosi, bretzfeldi székhelyű Heimatverein Wundersch által meghirdetett adományozási felhívás eredményeként több mint huszonkét millió forint gyűlt össze, javarészt magánszemélyek adakozásából.

A kápolna alapkövét 2003. május 5-én rakták le, majd több száz budaörsi lakos részvételével hihetetlen rövid időn belül fel is épült a Kőhegyi kápolna.

Szintén az adományokból készült el a két kis harang (az egyik a Heimatverein Wundersch - a kitelepített budaörsiek németországi szervezete -, a másik egy budaörsi adományozó jóvoltából).

A két kis haranggal együtt 2004. szeptember 12-én avatták fel a Szentháromság szobrot, Rákos Péter szobrászművész alkotását.

2003. október 15-én Spányi Antal székesfehérvári megyés püspök az újjáépült kápolnát felszentelte, majd 2004 szeptemberében a kápolna harangjai és korábban az épület mellett álló Szentháromság-szobor szentelésére is sor került.

Napjainkban újra áll a fémkereszt, a kápolna, a szobrok és három évenként bemutatásra kerül a Budaörsi Passió.

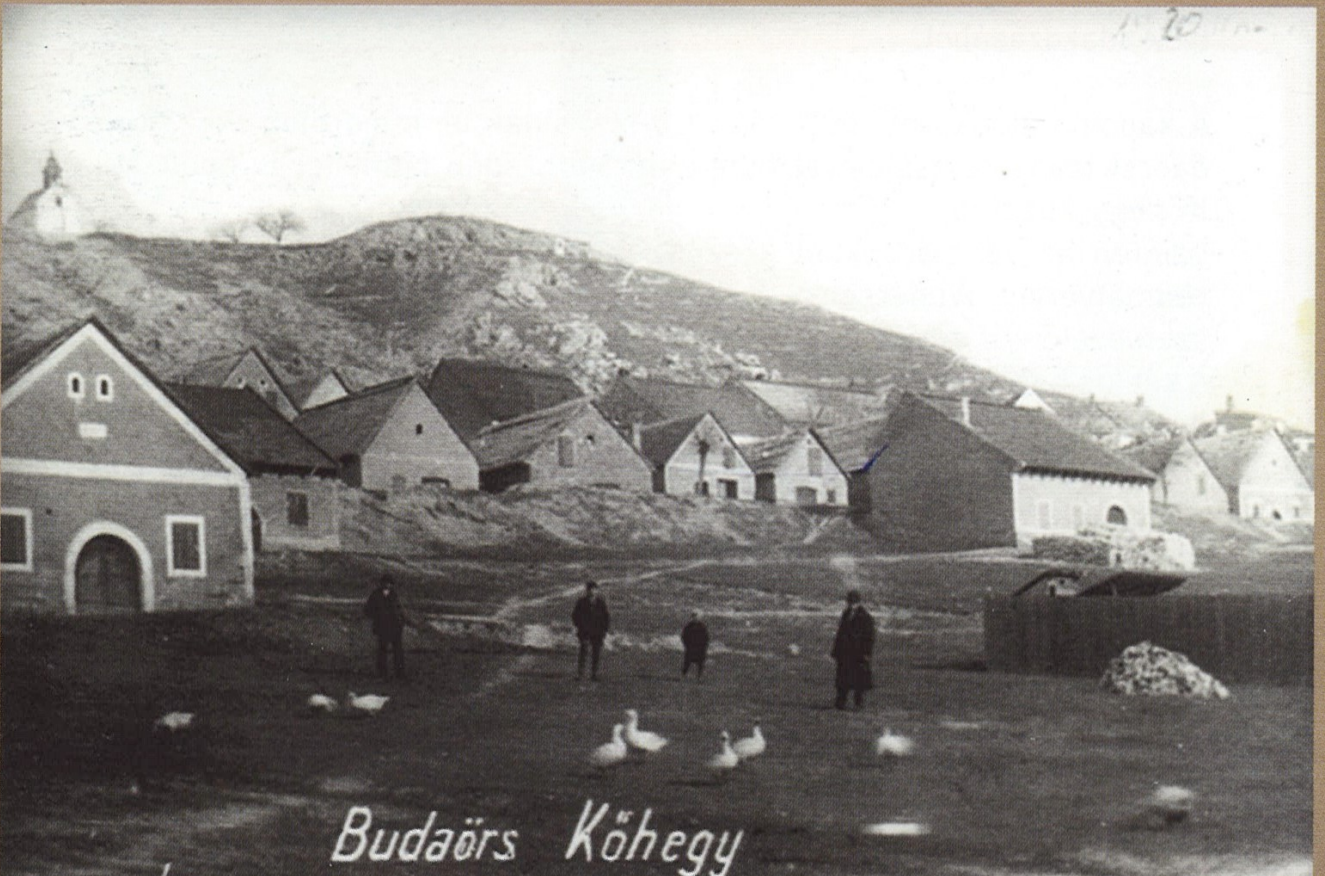
Üdvözlet Budaörsről.

Kőhegyi kápolna 1920.

Keleti út

Felső út

1920

Budaörs Kőhegy

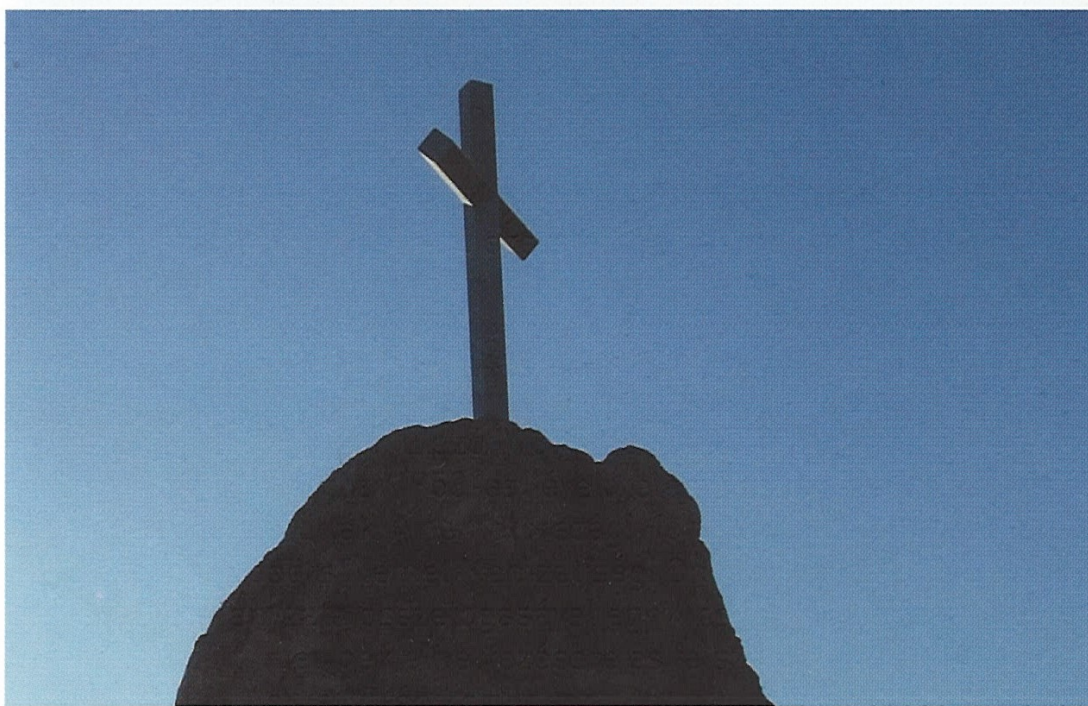
Schmidt Mátyás 1928-ban született Budaörsön, és 1944 őszén menekült el Németországba. A kitelepített németek hagyományainak ápolásában kifejtett tevékenységéért és a német-magyar kapcsolatok ápolásáért Németországban kitüntették, Budaörsön pedig a város díszpolgára címmel tisztelték meg 2000-ben.

A képeken az 1995-ös keresztavatási ünnepségen látható Wittinghoff Tamás polgármesterrel a résztvevő budaörsiek körében.

11. A kőhegyi fémkereszt

A központban magasodó Kőhegyen, a dolomit szikla csúcsán álló keresztet, amely a város egyik jelképe is egyben, már messziről láthatja az ide látogató utazó. 1895-ben állíttatta Richtsedt Mátyás, a település bírása. Az 1950-es évek elején szervezett vasgyűjtés keretében eltávolították. A németországi Honi Egyesület (Heimatverein / Wudersch) Budaörs Német Nemzetiségi Önkormányzata és Budaörs Város Önkormányzata összefogásával egy 4 és fél méter magas újabb kereszt készült, melynek elhelyezésére és felszentelésére - az eredeti helyén - 1995. június 17-én került sor.

A keresztet Németországban a budaörsi származású Konrád testvérek, Hans és Jakob készítették. Az ajándékozási szerződés megkötésében, a szállításban, a helikopteres beemelésben nagyon sokat munkálkodott Schmidt Mátyás. Emlékül álljanak itt a felszentelő ünnepségen elhangzott szavai, melyben először hálóját és köszönetét fejezte ki azért, ami most az ő szeretett Budaörsén történik.

„A kereszt újra felállítása a Kőhegyen, jó alkalom a béke megépítésére a hajdan itt élt németek és Budaörs mai polgárai között. (...) A kereszt a remény szimbóluma is.”

12. Szentháromság-szobor

A két kis haranggal együtt 2004. szeptember 12-én avatták fel a Szentháromság szobrot, Rákos Péter szobrászművész alkotását. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek három-egy Isten.

Sokan egyetértenek abban, hogy ez a keresztény hit legfontosabb igazsága. Ha valaki nem érti meg a Szentháromságról szóló tanítás lényegét, az egész keresztény hitet félre fogja érteni.

Nem véletlen, hogy Jézus is hangsúlyozza: az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében kereszteljünk.

13. A Kőhegyi Korpusz

Seregi József alkotása

2006-ban készült el a kápolnához vezető lépcsősor. 2008. szeptember 14-én dr. Takács Nándor nyugalmazott székesfehérvári megyés püspök áldotta meg a kápolna bal oldalán álló, Seregi József budaörsi szobrászművész által újjáalkotott Kőcorpust, amely szintén a kitelepítést követően semmisült meg.

Seregi József szobrászművész (sz: 1939 Budaörs) így ír magáról:

„A háború után kisemmizett, szegény budaörsi családból származom. 1954-ben, a nyolcadik általános iskola elvégzése után szakmát kellett választanom. Apám tűzoltó volt, igen kevés keresettel. Négyen ettünk az asztalnál, nővéremmel és szüleimmel, egy keresetből éltünk. Szakmát kellett tanulnom, hogy minél előbb keresetbe jussak, és segíthessek szüleimnek a megélhetésben. Sohasem voltak üzletben vásárolt játékaim, azokat mindig magam készítettem. Szerettem rajzolni, festetni.”

Választása a kőszobrász szakmára esett és egy életre szól. Nagy tudású, kitűnő mesterek irányításával tanult, Bátki Lajos apai szeretettel foglalkozott vele. Munka után hétféteken kitűnő művésztanároktól rajzot és mintázást, anatómiát tanult a Művészeti Gimnáziumban, hogy igazi szobrásszá váljon. Kiállításokra és művészettörténeti előadásokra járt, hogy életcélját, a „szobrásszá válást” megvalósítsa.

14. Kálvária és a kápolna

A Kálvária-domb egy szabályos alakú gejzirkúp Budaörs közepén. Az első 1766-ból fennmaradt, Budaörsöt is ábrázoló térképen a falu határa itt húzódott. A kálvária stációi és a kápolna is hasonló sorsra jutott a háború után, mint sok más érték. Lerombolták, köveit széthordták. csupán a fakereszt menekült meg, amely darabjai most a 2002-ben újjáépített Kálvária kápolnában láthatóak.

A múlt

„A falun kívül, a Kálváriahegyen készíttette 1765-ben méltóságos Zichy Miklósné, Berényi Erzsébet grófnő egy kőkeresztet, két szoborral, Boldogságos Szűz Mária és Szent János kőszobrával, amelyek mivel készíttetőjük többé nem földesura a falunak, elhagyatottak.”

A 174 méter magas dombon 1821-ben kezdte el a római katolikus egyházközség a keresztút megépítését, melyet 1851-ben fejeztek be teljesen. A domb tetejére egy fakeresztet állítottak Szűz Mária, János és Mária Magdolna szobraival. A Jézus Krisztus kínszenvedését és kereszthalálát megörökítő stációk fülkéiben egy-egy relief volt elhelyezve. Korábban minden év Nagypéntekén – Húsvét ünnepe előtt két

nappal, Jézus kereszthalálára emlékezve – a templomból körmenet indult a Kálváriához, és innen járták végig a hívők a Keresztutat. 1817-ben a Kálvária-domb alján álló Kálvária kápolnát Kreisz Jakab építtette. Erről fennmaradt egy különös legenda.

„Ott, ahol a kápolna van, a Kálvária hegyen, oda hárman mentek és ki akarták emelni a kincset, amely ott volt. Most úgy tűnt nekik, mintha egy szellem állna ott és az üst pénzzel, mely egy cérnafonálon lógott. Beszélni egynek sem szabadott, mindegyiknek rózsafüzére volt. És ez a három kivette az üstöt. Kettő hazament. Egy, aki idegen volt, többé nem került elő. Ezért építették a kápolnát.”

A jelen:

2000-ben széles városi összefogás eredményeként újra felszentelték a stációkat és a domb tetején álló keresztet. Mindössze egyetlen oszlop maradt viszonylag épen, amelyhez hasonlókat készítettek a kőfaragó mesterek. A stációk fülkéiben a keresztút egyes állomásait Molnár Göb Zoltán budaörsi művész ólomüvegeképei díszítik, melyek este kivilágítva is csodálatosan mutatnak.

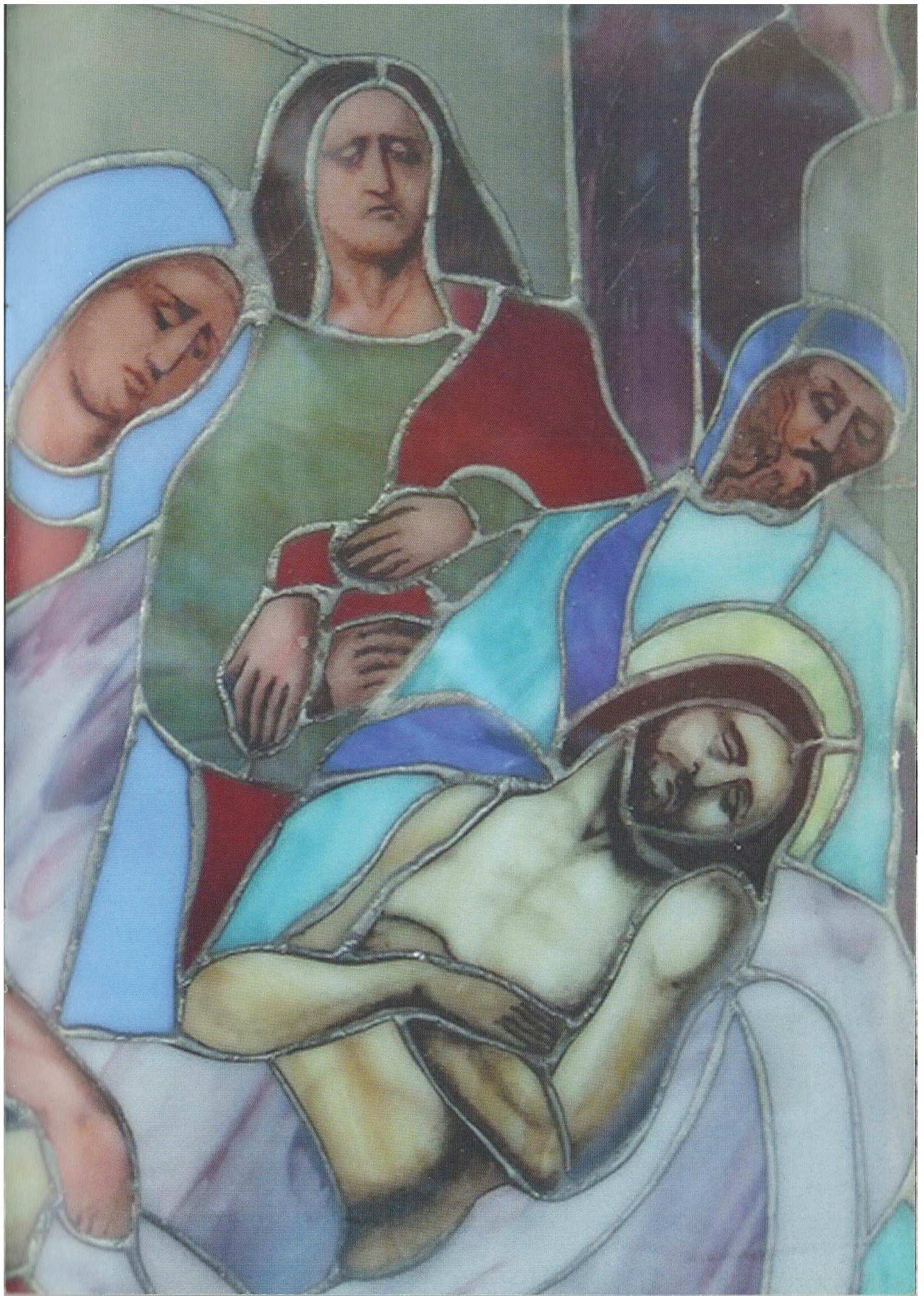

Molnár-Göb Zoltán így ír alkotói munkásságáról:

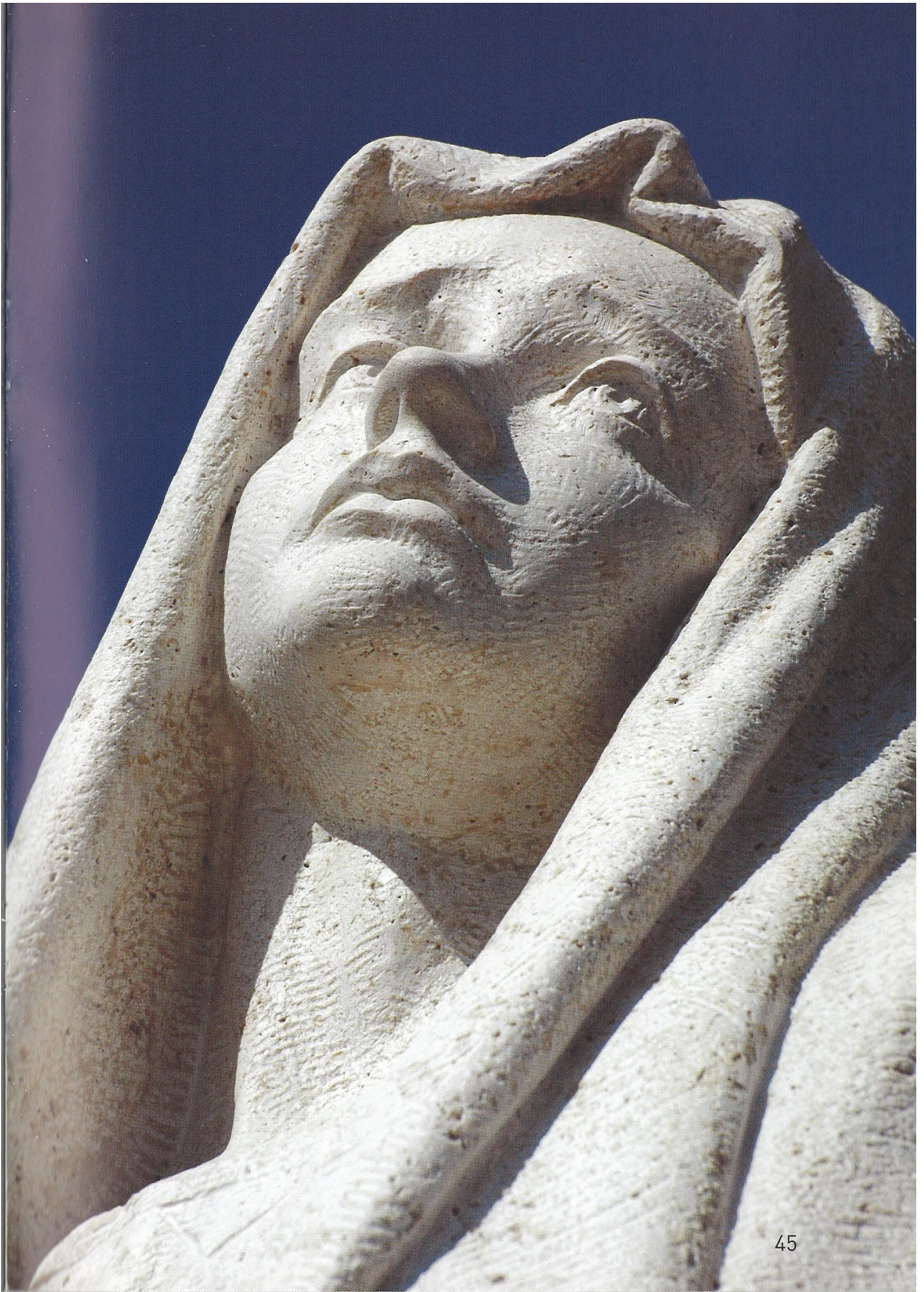
„Belsőépítész szakmám mellett és vele párhuzamosan festek, olajjal, aquarellemel, anilinnel, akrillal és mindenféle vegyes technikával, falra, vászonra, fára, selyemre kicsiben, nagyban és nagyon nagyban, ...készítek grafikákat. Foglalkoztam igazi festett ólomüveggel, gyúrtam és égettem agyagot, üveget, zománcot, faragtam fából szobrot, készítettem egyedi képkeretet, ...díszleteket, háttereket tervezek és rajzok animációs filmekhez és színpadi jelenetekhez.”

2002-ben Orbán Tibor építész tervei és az eredeti kápolnáról készült fotók, rajzok alapján újjáépítették a Kálvária kápolnát, és november 9-én dr. Takács Nándor székesfehérvári megyés püspök szentelte újjá. A kápolnában az egykoron a Kálvária-dombon állt fakereszt darabjai is láthatóak. A dombtetőn álló, az eredetivel megegyező keresztet a Bencze család adományozta a városnak.

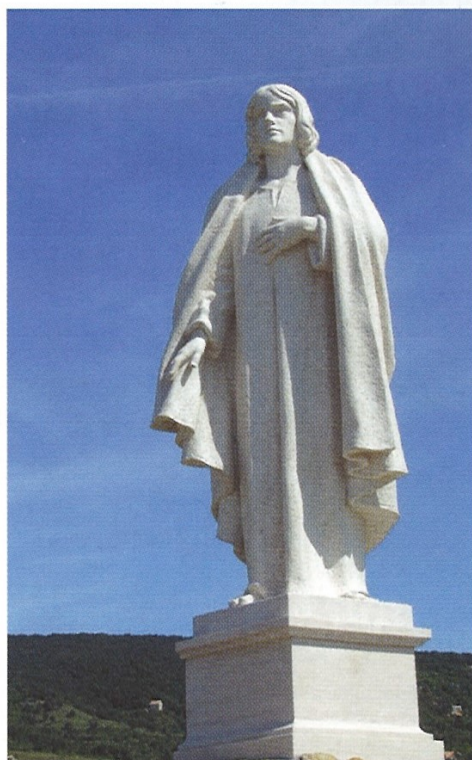

1817

2002

2009-ben a Budaörs Német Nemzetiségi Önkormányzat pályázatot hirdetett a Kálvária-domb lerombolt és széthordott műalkotásainak pótlására. A több mint 30 pályaműből a BNNÖ, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus és a Budaörsi Római Katolikus Egyházközség közreműködésével kétfordulós zsűrizés keretében Kőrösi Antal szobrászművész terveit választotta.

A két figurás alkotás a Kálvária domb keresztjének (szemből) jobb oldalán Szent János apostolt, bal oldalán Szűz Máriát ábrázolja, a szobrokhoz stílusban illő plintoszon (talplemez) állva. A világos színű, kemény mészkő szobrok maximális magassága együtt 230 cm.

A szobrok felszentelésére 2011. április 15-én került sor, ünnepélyes keretek között, Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök áldásával. Ezzel teljessé vált a Kálvária kompozíció. A helyreállítást követően ismét itt zajlik a nagypénteki keresztúti ájtatosság, valamint Húsvéthétfőn innen indul az úgynevezett Öröm útja is.

Zárszó

A Budaörs Óvárosért Egyesület felvállalta azt a szerepet, hogy megpróbál tenni a város kulturális értékeinek megismertetéséért, beleértve a hozzájuk kapcsolódó történeti, életrajzi adatokat, érdekességeket. A tavalyi évben az Ófalu épületeiről jelent meg kis kötetünk, az idén a város figurális tárgyait kezdtük számba venni. Az anyag nem kevés, több kis kötetre tervezzük és a régi belvárosban található emlékekkel kezdjük. Köszönöm a munkában résztvevőknek lelkesedésüket és fáradságukat, az Önkormányzatnak pedig a kötetek a kiadásához nyújtott anyagi támogatását.

Molnár Mara

Budaörs Óvárosért Egyesület elnöke

Felhasznált irodalom

Filipszky István - Grósz András: Budaörsi Lexikon, 2009
Budaörs Turisztikai kiadvány, 2012
Steinhauser Klára: Régi Budaörsi családok, 2004
Gróf Bercsényi Zsuzsanna könyvtár fénykép gyűjteménye
A Városháza honlapja (www.budaors.hu)
Internet

Folytatása következik...